

Sygn. akt XXVII Ca 512/20

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Ada Sędrowska

Protokolant: stażysta Aleksandra Zemlik

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2021 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z wniosku **A. M. (1)**

z udziałem **V. K. i D. D.**

o stwierdzenie nabycia spadku po H. D. (1)

na skutek apelacji uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy - Żoliborza w Warszawie

z dnia 10 września 2019 r. , sygn. akt I Ns 634/17

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swym udziałem w sprawie.**

Sędzia Ada Sędrowska

Sygn. akt XXVII Ca 512/20

UZASADNIENIE

W piśmie procesowym z dnia 17 listopada 2017r. A. M. (1) wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej w 12 września 2017 roku H. D. (1). Spadkodawczyni sporządziła testament, na mocy którego do części spadku, tj. lokalu znajdującego się w W. przy ul. (...) powołała wnuczkę A. M. (1) (z domu K.). Wnioskodawczyni jako uczestników postępowania wskazała dzieci spadkodawczyni: V. K. i D. D..

Pismem przygotowawczym z dnia 14 lutego 2018 roku wnioskodawczyni oraz uczestniczka postępowania V. K. wniosły o połączenie do wspólnego rozpoznania spraw toczących się w sądzie rejonowym pod sygnaturami akt: I Ns 634/17 i I Ns 641/17.

Uczestnik D. D. w sprawie I Ns 641/17 wnosił o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy, natomiast w dalszym toku postępowania i przed zamknięciem rozprawy pozostawił wniosek o stwierdzenie nabycia spadku do uznania Sądu i nie zgłaszał żadnych wniosków dowodowych.

Testament własnoręczny H. D. (1) został otwarty i ogłoszony przez Sąd Rejonowy dla Warszawy – Żoliborza w W. w sprawie I Ns 634/17 na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2019 roku.

Postanowieniem z 17 września 2019 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy - Żoliborza w W. stwierdził, że spadek po H. D. (2) z domu L., córce A. i A. z domu P., urodzonej (...) w W., zmarłej w dniu 12 września 2017 roku w W., ostatnio zamieszkałej w W. przy ul. (...), na podstawie testamentu własnoręcznego, sporządzonego nie wcześniej niż w 1999 roku, otwartego i ogłoszonego na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2019 roku nabyła w całości z dobrodziejstwem inwentarza wnuczka A. M. (2) z domu K., córka J. i V. H. z domu D..

W pisemnym uzasadnieniu postanowieniu Sąd Rejonowy powołał następujące ustalenia i motywy rozstrzygnięcia:

Spadkodawczyni H. D. (1) zmarła w dniu 12 września 2017 roku w W.. Ostatnio stale zamieszkiwała w W., przy ul. (...). W dacie śmierci była wdową, miała dwoje dzieci: V. K. i D. D..

W skład majątku spadkowego po H. D. (1) wchodził lokal mieszkalny nr (...) znajdujący się w budynku położonym w W. przy ul. (...) oraz ruchomości stanowiące podstawowe sprzęty domowe, w które wyposażony był przedmiotowy lokal, nie mające większej wartości majątkowej.

Spadkodawczyni w dniu 1 marca 1999 roku otrzymała potwierdzenie złożenia wniosku o wykup ww. lokalu, a rokowania z tym związane zakończyły się sporządzeniem protokołu z dnia 24 czerwca 1999 roku. H. D. (3) nabyła prawo własności ww. lokalu na mocy zawartej w dniu 22 lipca 1999 roku w formie aktu notarialnego umowy ustanowienia odrębnej własności lokalu oraz sprzedaży i oddania części gruntu w użytkowanie wieczyste.

W testamencie własnoręczny wyraziła ostatnią wolę i wskazała, że swoje mieszkanie nr (...), wykupione w dniu 24 kwietnia 1999 roku, a znajdujące się w budynku nr (...) położonym przy ul. (...) w W., darowuje po swojej śmierci swojej wnuczce A. M. (2).

Dzieci spadkodawczyni: V. K. i D. D. i wnuczka spadkodawczyni: A. M. (2) nie składali oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku po H. D. (1), nie zrzekli się dziedziczenia po niej, ani nie zostali uznani za niegodnych dziedziczenia.

Zdaniem Sądu Rejonowego stan faktyczny sprawy nie był sporny a sama ważność testamentu nie była kwestionowana.

Z uwagi na sporządzenie przez testatorkę ważnego testamentu, Sąd uznał iż podstawą nabycia prawa do spadku był właśnie własnoręcznie sporządzony przez H. D. (4) testament.

Przy tak ustalonych okolicznościach faktycznych powołując się na art. 926 § 1 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, że powołana do całości spadku została wnuczka spadkodawczyni – A. M. (2).

Jak zauważył Sąd, forma i sposób sporządzenia testamentu nie budziły w sprawie wątpliwości. Uczestnik postępowania zgłaszał uwagi co braku opatrzenia testamentu datą, co w przekonaniu Sądu w żaden sposób nie wpływało na ważność testamentu. Sąd ustalił, że H. D. (1) sporządziła jeden testament w formie pisemnej, postępowanie nie ujawniło przy tym okoliczności wskazujących na brak zdolności co do jego sporządzenia, wskazanych w treści art. 945 k.c. Tym samym sam brak daty nie pozbawiał testamentu ważności.

Co do daty sporządzenia testamentu, to sąd uznał że nie został on sporządzony wcześniej niż w 1999r. Sąd powołał się na treść załączonego do akt sprawy dokumentu w postaci wniosku o wykup lokalu nr (...) przy ul. (...) w W., o czym wspominała w testamencie spadkodawczyni.

Zdaniem Sądu nie budziły wątpliwości okoliczności związane z samą treścią testamentu, który zawierał zarówno wskazanie osoby, na rzecz której nastąpiło rozporządzenie (poprzez podanie danych rodziców) oraz wskazanie, iż rozporządzenia następuje na wypadek śmierci (dodanie zwrotu „Po mojej śmierci”).

Sąd przywołał treść art. 948 k.c., który nakazuje tak tłumaczyć testament, aby zapewnić jak najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy. W sytuacji, gdy testament można tłumaczyć rozmaicie, należy przyjąć taką wykładnię, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść.

Z uwagi na treść testamentu, gdzie spadkodawczyni wskazała, że po swojej śmierci daruje wnuczce mieszkanie przy ul. (...) w W., sąd zobligowany był dokonać wykładni i sprecyzować treść dokonanego rozrządzenia. Z uwagi na znaczną wartość składnika majątkowego w postaci lokalu mieszkalnego, którym spadkodawczyni rozporządziła na wypadek śmierci, Sąd uznał iż wyczerpuje on prawie cały spadek w rozumieniu art. 961 k.c., stąd uznał A. M. (2) za spadkobierczynię powołaną do dziedziczenia całego spadku.

Drobną nieścisłość, za jaką można uznać wskazanie w treści testamentu, datę wykupu mieszkania, tj. podanie daty 24 kwietnia 1999r., Sąd uznał za omyłkę pisarską. Data ta nie pokrywa się z datą ustanowienia odrębnej własności tego lokalu i jego wykupu przez spadkodawczynię, co w rzeczywistości miało miejsce 24 czerwca 1999r. Powyższe nie wpływa na ważność sporządzanego testamentu, w szczególności, że spadkodawczyni poczyniła przygotowania mające na celu wykup lokalu już od 1 marca 1999r.

Wobec powyższych ustaleń Sąd przyjął, że wolą spadkodawcy było uczynienie wnuczki A. M. (2) spadkodawczynią całości spadku, skoro składnik majątku wymieniony w testamencie wyczerpywał prawie cały spadek.

Nie budziło wątpliwości Sądu również to, że osobą powołaną była A. M. (2), jako że w treści testamentu spadkodawczyni wprost wskazała osobę „swojej wnuczki A. M. (2), córki V. K. i J. K.”. Użyła zwrotu „po mojej śmierci mieszkanie (...) daruję swojej wnuczce”, powołując w ten sposób wnioskodawczynię do całości spadku.

Apelację od postanowienia Sąd Rejonowy złożył uczestnik D. D., zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając mu:

I. Naruszenie prawa procesowego, tj:

1. art. 227 k.p.c. poprzez nie przeprowadzenie dowodu z wyjaśnień notariusza prowadzącego Kancelarię Notarialną przy ul. (...) (...) w W. na okoliczność daty złożenia do depozytu oświadczenia H. D. (1) i nie wyjaśnienia, czy notariusz ten ma wiedzę o testamentach spadkodawczyni, co nastąpiło przez błędne i dowolne adresowanie kierowanej na ten adres korespondencji do notariusza B. G., w sytuacji, gdy notariusz B. G. nie prowadzi kancelarii pod adresem ul. (...) (...) w W., a znajdują się tam kancelarie prowadzone przez notariuszy J. S. oraz D. N.;

2. art. 227 k.p.c. poprzez nie przeprowadzenie dowodu z odebrania przez sąd pierwszej instancji zapewnienia spadkowego od A. M. (2) na okoliczność wiedzy wnioskodawczyni o innych testamentach sporządzonych przez H. D. (1);

3. art. 670 k.p.c. w zw. z art. 671 § 1 k.p.c. poprzez nie przeprowadzenie dowodu z odebrania przez sąd pierwszej instancji zapewnienia spadkowego od A. M. (2) na okoliczność wiedzy wnioskodawczyni o innych testamentach sporządzonych przez H. D. (1);

4. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nie powzięcie przez sąd pierwszej instancji wątpliwości co do ważności testamentu przedłożonego przez wnioskodawczynię, w sytuacji, istnieją obiektywne wątpliwości co do ważności tego testamentu, a materiał dowodowy zgromadzony w sprawie jest niekompletny;

II. naruszenie prawa materialnego, tj. art. art. 949 § 1 i § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że przedłożony przez wnioskodawczynię testament H. D. (1) jest testamentem ważnym, w sytuacji, gdy nie został on opatrzony datą (co wraz z niekompletnie ustalonym przez sąd pierwszej instancji stanem faktycznym) wywołuje obiektywne wątpliwości co do treści testamentu i możliwości istnienia kilku testamentów.

Popierając apelację uczestnik D. D. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni oraz uczestniczka V. K. wniosły o jej oddalenie oraz zasądzenie od uczestnika kosztów postępowania odwoławczego na ich rzecz, stosownie do norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny w sprawie, poprawnie również zastosował przepisy prawa materialnego.

W zaskarżonym postanowieniu prawidłowo ustalono spadkobierców ustawowych H. D. (1) jaki i prawidłowo orzeczono o ważności sporządzonego przez spadkodawczynię testamentu oraz osobie powołanej na jego podstawie do dziedziczenia.

Nie był zasadny podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), którego apelujący upatrywał w braku dopuszczenia dowodu z zeznań notariusza prowadzącego kancelarię notarialną przy ul. (...) (...) w W., na okoliczność daty złożenia do depozytu oświadczenia H. D. (1) i niewyjaśnienia, czy notariusz ma wiedzę o testamentach spadkodawczyni.

Art. 227 k.p.c. określa jedynie, jakie fakty są przedmiotem dowodu, stanowiąc, że są to fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Twierdzenie, że przepis ten został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę, ma rację bytu tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, bądź gdy sąd odmówił przeprowadzenia dowodu na fakty mające istotne znaczenie w sprawie, wadliwie oceniając, że nie mają one takiego charakteru. Fakt, którego ustalenia tym dowodem żądał apelujący nie miał znaczenia dla sprawy, bowiem spadkodawczyni nie złożyła do depozytu dokumentu zawierającego oświadczenie spadkodawczyni na wypadek śmierci. Notariusz prowadzący kancelarię notarialną pod wskazanym we wniosku adresem poświadczył jedynie za zgodność z oryginałem kopie okazanego dokumentu. Z poświadczenia tego nie wynika, by dokument ten był złożony i przechowywany przez notariusza, co mogłoby uzasadniać uzyskanie od notariusza informacji na temat daty złożenia takiego dokumentu. Apelujący nie uprawdopodobnił przy tym, by spadkodawczyni sporządziła inny jeszcze testament, poza tym złożonym do akt, tym samym by zasadny był wniosek apelacji zaniechania przez sąd podjęcia czynności przewidzianych w art. 647 k.p.c. ujawniających taki dokument. By podjąć takie czynności wobec wskazanej osoby, musi istnieć prawdopodobieństwo, że taki testament osoba ta posiada lub wie, gdzie się on znajduje. Okoliczności, takich nie wskazał apelujący, nie ujawniono ich także w toku postępowania.

Naruszeniem wskazanego przepisu procesowego nie było również zaniechanie odebrania zapewnienia spadkowego od A. M. (2). Art. 671 k.p.c. nie nakazuje odebrania zapewnienia spadkowego od każdego z uczestników postępowania. Jak zgodnie podnosi się w piśmiennictwie, złożenie zapewnienia jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem zgłaszającego się spadkobiercy (por. orzeczenie SN z dnia 18 marca 1952 r., ŁC 1190/51, NP 1953, nr 5, s. 85).

W sprawie Sąd zapewnienie takie odebrał od uczestników postępowania, czyli apelującego i jego siostry, dzieci zmarłej, pozostających w najbliższych i stałych kontaktach ze spadkodawczynią. Żadne z uczestników nie twierdziło przy tym by istniały uzasadnione przypuszczenia, że spadkodawczyni poza dokumentem testamentu złożonego do akt sporządziła inny jeszcze testament. Sąd spadku oczywiście z urzędu bada, kto jest spadkobiercą, w szczególności, czy spadkodawca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu, przy czym musi być uprawdopodobnione, że testament taki istnieje i że znajduje się u danej osoby art. 670 k.p.c.).

Nie zasadny był również zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Przepis ten dotyczy swobody oceny przez sąd dowodów zebranych w sprawie, które doprowadziły do ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia. Ocena ważności testamentu, bo do tego sprowadzało się uzasadnienie tego zarzutu, nie jest elementem ustaleń faktycznych ale subsumpcji prawnej, zastosowania przepisów prawa materialnego.

Zaskarżone postanowienie nie narusza także przepisów prawa materialnego tj. art. 949 § 2 k.c. Sąd Rejonowy zasadnie uznał, że testament sporządzony został w sposób ważny i prawidłowy, mimo braku opatrzenia go datą. Brak daty, nie wpływał na jego ważność. Za Sądem Rejonowym stwierdzić należy, że testament powstał nie wcześniej niż w roku 1999, o czym świadczy jego treść, oraz złożone do akt dokumenty związane z czynnościami podjętymi przez spadkodawczynię w celu nabycia prawa własności lokalu wskazanego w tym testamencie. Przede wszystkim jednak same twierdzenia stron nie dają podstaw do przyjęcia, że istniał inny testament czy też inne testamenty i w związku z tym mogłaby istnieć wątpliwość co ich wzajemnego stosunku. Wprawdzie w treści testamentu H. D. (1) błędnie wskazała datę wykupu mieszkania, tj. 21 kwietnia 1999r., nie można jednak z tej sprzeczności wywodzić, że testatorka sporządziła inne testamenty lub by ten, który stanowił podstawę stwierdzenia praw do spadku nie był testamentem ważnym. Zgodzić się należy z Sądem Rejonowym, że rozbieżność tę można przypisać na karb pewnej omyłki dat czynności, które wykonywane były z udziałem H. D. (1). Czynności te dotyczyły nabycia prawa do lokalu, co dokumentują złożone do sprawy akty notarialne, protokoły dotyczące negocjacji (rokowań), mających na celu nabycie prawa własności do lokalu.

Co do samej treści testamentu, to nie ma wątpliwości, że stanowi ono wyrażenie ostatniej woli spadkodawczyni. Po pierwsze, dokument ten zatytułowany jest „testament”. Po drugie testatorka posługuje się charakterystycznymi zwrotami, które dają podstawę do tego by poczytywać to oświadczenie, jako oświadczenie ostatniej woli („po mojej śmierci”). Z kolei słowo „daruje” w powiązaniu z dalszą częścią tego dokumentu - „na wypadek śmierci”, „po mojej śmierci”, oznacza, że było to oświadczenie, które sporządzono jako rozrządzenie testamentowe.

Wobec powyższego zarzuty podniesione w apelacji przez uczestnika D. D. nie były zasadne. Spadkodawczyni sporządziła ważny testament i na jego podstawie możliwa pełna interpretacja jej realnej, ostatniej woli, którą było powołanie do całości spadku wnuczki – A. M. (2).

Mając to na uwadze Sąd Okręgowy oddalił apelację, o czym orzekł zgodnie z art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. albowiem brak było podstaw do odstąpienia od ogólnej reguły obowiązującej w postępowaniu nieprocesowym.

Sędzia Ada Sędrowska

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

Sędzia Ada Sędrowska